

Studie Hebreeën 11

Deel 1: Geloof, de vaste grond

Ton Stier

Het is een groot voorrecht om Gods Woord terug te mogen geven aan het Joodse volk. Het zijn immers hun Geschriften die zij onder inspiratie van de Heilige Geest hebben opgetekend, bewaard en op betrouwbare wijze hebben overgeleverd. De Bijbel is een van God gegeven monument van historische, profetische en literaire waarde, waarmee geen enkel ander geschrift zich kan meten. Bovenal is het de openbaring van God Zelf, Die de Bijbel zo onuitsprekelijk kostbaar maakt. De uitwerking ervan kan echter alleen door het geloof ons deel worden. Hebreeën 11 laat zien wat geloof is en hoe dat geloof werkzaam is in de harten van Joden en niet-Joden.

“Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet. Want daardoor hebben de ouden getuigenis bekomen. Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden.”

“Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is van hen, die Hem zoeken” (Hebr. 11:1-3, 6).

Geloof is ‘amen’ zeggen

Door de definitie in vers 1 valt meteen op hoezeer het woord ‘geloof’ in ons taalgebruik is gedevalueerd. Als wij ergens niet zeker van zijn, zeggen we: “ik geloof dat ...” en als we onze twijfel nog sterker tot uitdrukking willen brengen zeggen we: “ik hoop dat ...”. Geloof, hoop en twijfel zijn als het ware elkaars equivalenten geworden. Die gevoelsbetekenis past helemaal in een wereld waarin zekerheid als achterhaald wordt beschouwd. Na de ‘verlichting’ heeft het geloof grotendeels zijn plaats moeten afstaan aan de rede, waarbij alleen de fysische werkelijkheid als meetbare zekerheid geldt. Alles wat daarboven uitgaat, is slechts een subjectieve ervaring, waaraan geen absoluut waarheidsgehalte ontleend kan worden. Hebreeën 11 laat zien dat het geloof de vaste grond is der dingen die men hoopt en het

bewijs van zaken die men niet ziet.

De uitdrukking ‘vaste grond’ (NBG: zekerheid) is de vertaling van het Griekse woord ‘hupostasis’ dat ook vertaald kan worden met ‘fundament’ of ‘ondergrond’.

Wie een huis bouwt, moet zich er eerst van vergewissen dat het fundament zorgvuldig is gelegd. Pas dan kan er met vertrouwen op worden gebouwd. Hebreeën 11 laat zien hoe een levenshuis met geloofsfundament alle beproevingen, teleurstellingen en lijden glansrijk kan doorstaan (zie o.a. de verzen 34-38). Geloof is namelijk niet een subjectieve beleving, die fluctueert onder invloed van allerlei gemoedstoestanden. Het is ‘slechts’ de aanvaarding van wat God zegt in Zijn Woord. Geloof is daarom geen verdienste van de mens, maar de verdienste van God, Die trouw is aan Zijn Woord; Die zegt wat Hij doet en doet wat Hij zegt. Het belangrijkste Hebreeuwse woord voor geloven is afgeleid van een stam die wij kennen als het bekende woord ‘Amen’. Geloof is dus in feite met ‘Amen’ (‘het zij zo het is’) instemmen met wat God zegt.

Geloof en Woord

Het geloof, zo leert Paulus in Romeinen 10:17, is uit het gehoor en het gehoor is door het Woord van God. We kunnen dus pas spreken van geloof en ongeloof, als de verkondiging van het Woord daaraan vooraf is gegaan. We zijn geneigd om mensen in te delen in categorieën van gelovigen en ongelovigen, maar er is nog een derde groep, namelijk degenen die nooit Gods Woord hebben gehoord. Hoewel zij Gods eeuwige kracht en goddelijkheid in de schepping kunnen opmerken en dus niet te verontschuldigen zijn (Rom. 1:20), blijft Zijn liefde, genade en verlossing voor hen verborgen. Natuurlijk moeten ook zij, Jood en niet-Jood, het weten, “Want een ieder, die de Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden. Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in Wie zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van Wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?” (Rom. 10:13,14).

Geloof en hoop

Geloof is dus de vaste grond. Maar waarvan? Het is de vaste grond van de dingen die we hopen. Met andere woorden: geloof verbindt het heden met de toekomst. Neem de hoop weg en wat overblijft zijn Paulus’ rigoureuze woorden: “Indien wij alleen voor dit leven onze hoop op Christus gebouwd hebben, zijn wij de beklagenswaardigste van alle mensen” (1 Kor. 15:19 NBG).

Hoop richt zich op de toekomstige heerlijkheid die de Heere voor de gelovigen heeft bereid. Een prachtige

illustratie van die hoop vinden we in Hebreëen 11:9, waar we lezen dat hoewel Abraham woonde in het land der belofte, hij er desalniettemin als in een vreemd land vertoefde. Merkwaardig, want het was toch de plaats (het land der belofte) die God hem op aarde had toegewezen? Jazeker, maar uit het volgende vers blijkt dat Abraham over de vervulling van die aardse belofte uitkeek naar de uiteindelijke hemelse vervulling: de stad met fundamenten waarvan God de Kunstenaar (NBG: Ontwerper) en Bouwmeester is (vers 10). Een belangrijke tekst, zeker ook in de context waarin de terugkeer van het Joodse volk naar het land der belofte, veelal wordt beoordeeld. Velen zien die terugkeer nu als belangrijkste heilsfeit, zonder te beseffen dat er buiten het geloof om, geen hoop voor de toekomst gloort. Zonder Woord geen geloof en zonder geloof geen hoop. Geloof en hoop verwisselen het tijdelijke perspectief voor het eeuwige. Vandaar dat de Heere zegt tot de Samaritaanse vrouw: “Een ieder, die van dit water drinkt, zal weer dorsten; Maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven” (Joh. 4:13, 14).

Geloof zonder zien

Het geloof is ook het bewijs van zaken die wij niet zien (Hebr. 11:1). Het kenmerk van heidense religies, waar ook Abram uit voortkwam (Joz. 24:2), zijn zichtbare goden, gemaakt van hout en steen. Abram moest dus leren om niet af te gaan op wat hij zag maar op wat hij hoorde. Een bekende uitspraak van Philo luidde in de oudheid: “Een mens kan zich in het horen vergissen en bedriegen, maar niet in hetgeen hij ziet”. En inderdaad is de mens van nature geneigd om eerder af te gaan op wat hij ziet, dan op wat hij hoort. Zo is het evident dat Eva niet afging op hetgeen ze van God had gehoord, maar op hetgeen haar ogen zagen. “En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijn vrucht en at ...” Bij Achan zien we hetzelfde mechanisme: “Want ik zag .... en ik kreeg lust daartoe, en ik nam ze...” (Joz. 7:21). Dat wij anno 2008 in een beeldcultuur leven, is dus op zich niets nieuws. Een bedenkelijke ontwikkeling daarbij is wel dat de prediking van het Woord steeds meer door het beeld wordt

verdrongen. Een trend die zelfs in moderne vertalingen tot uitdrukking komt, waarbij het niet langer gaat om een zoveel mogelijk exacte weergave van de oorspronkelijke tekst, maar een beeldende parafrasering met de moderne wereld als referentiekader.

Geloof en gerechtigheid

“Want door dit geloof is aan de ouden een getuigenis gegeven” (vers 2). Er staat niet dat zij een getuigenis van God gaven, hoewel dat ongetwijfeld ook het geval was, maar dat God aan hun geloof een getuigenis heeft gegeven. God heeft hun geloof met instemming aanvaard. En dan komen we bij het belangrijkste gevolg van het geloof zoals we lezen in Genesis 15:6: “En hij (Abram) geloofde in den HEERE; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid”. We zien hier hoe God getuigenis gaf aan het geloof van Abram, door hem het geloof te rekenen tot gerechtigheid.

Terzijde merken we op dat als we de betekenis van een bepaald Bijbels woord goed willen verstaan, het is aan te bevelen om met behulp van een (analytische) concordantie na te gaan waar zo'n woord voor het eerst in de Bijbel voorkomt. Alle andere Schriftplaatsen helpen natuurlijk ook, maar vaak zien we dat waar de Heilige Geest een woord voor de eerste keer introduceert, die specifieke context ons helpt om dat woord beter te verstaan. Zo is het opvallend dat in Genesis 15:6 drie belangrijke woorden niet alleen voor het eerst in de Schrift voorkomen, maar ook in een belangrijk causaal verband staan: geloven, toerekenen en gerechtigheid. Het zijn deze drie begrippen die in hun onderlinge samenhang Gods heil en gerechtigheid aan de mens presenteren. Abraham werd niet gerechtvaardigd op grond van zijn werken, noch op grond van zijn geloof (we kennen immers ook de zwakke momenten van Abrahams geloof), maar op basis van Gods genadig toerekenen. God administreert, om zo te zeggen, Abrahams geloof tot gerechtigheid. En daar waar zijn geloof tekort schoot, werd het aangevuld door de Leidsman en de Voleinder van het geloof, de Heere Jezus Christus (Hebr. 12:2). Want - en dat is een belangrijk Bijbels principe - uiteindelijk is de basis voor de toegekende gerechtigheid niet het geloof in Christus, maar het geloof van Christus (vgl. Rom. 3:22; Gal. 2:16, 20, enz. in de S.V.).

Door het geloof verstaan wij

De Heere zegt in Jesaja 55:9: “Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, also zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan uw gedachten”. Met onze gedachten zullen we dus nooit Gods gedachten kunnen vatten. Maar God vraagt ook niet

om Hem met het verstand te doorgronden, maar om Zijn gedachten en werken door het geloof te verstaan. Wat een geweldige nieuwe dimensies worden dan ontsloten! Hebreëen 11:3 zegt: “Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, also dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden”. De oorsprong van alle dingen blijft een mysterie voor de mens die zonder de Schepper de schepping wil verklaren. In zijn perceptie heeft het zichtbare zich uit het waarneembare ontwikkeld. Maar de Heere leert ons dat “Alle dingen zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is” (Joh. 1:3 NBG). Pas als we het Woord geloven, gaan we verstaan dat de wereld door het Woord Gods is toebereid. Overigens gaat het hier niet in de eerste plaats om de schepping van de zichtbare wereld. ‘Wereld’ is de vertaling van het Griekse woord *aionen* (meervoud), dat letterlijk ‘eeuwen’ betekent. ‘Wereld’ is op zich wel een begrijpelijke vertaling, want als wij spreken over ‘de wereld waarin wij leven’, bedoelen we feitelijk ‘de tijd waarin wij leven’, die zich door bepaalde (meestal negatieve) trends kenmerkt. Zo spreekt Paulus bijvoorbeeld in Galaten 1:4 over de tegenwoordige boze wereld (‘aioon’) (zie ook 2 Tim. 4:10).

Het woord ‘aionos’ (meervoud) wijst op de ontwikkeling van Gods heilsplan, die via verschillende perioden (*aionen*) uitmondt in de volkomen verheerlijking van Zijn wezen. Zo omschrijft Paulus de reden van onze verlossing met de woorden: “En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus; Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen (*aionos*) de uitnemende rijkdom van Zijn genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus”.

Door het geloof mogen we dus verstaan dat de gang en ontwikkeling der eeuwen (*aionen*), niet door toeval wordt bepaald, maar door Hem, Die in overeenstemming met Zijn Woord alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil (Ef. 1:11).

Zo lezen we Hebreëen 6:5 over de krachten der toekomstige eeuw (*aioon*). Een aanduiding voor het komende Messiaanse rijk, waarvan de tekenen in allerlei krachten en wonderen in tijdelijk zichtbaar en herkenbaar werden gemaakt. Die toekomstige eeuw zal straks aanbreken als Christus wederkomt en als Koning over Israël en de volken zal regeren totdat Hij al Zijn vijanden aan Zijn voeten heeft gelegd (1 Kor. 15:25).

Daarna volgt een nieuwe fase, die van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarvan Johannes zegt: “En ik zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, neerdalende van God uit de hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is”.

En daarmee zijn we terug bij het geloof van Abraham, die dus over al die verschillende eeuwen van Gods heilsplan uitzag naar de stad met fundamenten, waarvan God de Ontwerper en Bouwmeester is (vers 10).

Het is de stad waar Paulus in Galaten 4 naar verwijst in zijn uiteenzetting over de twee verbonden. Het eerste verbond op de berg Sinai, leidde tot dienstbaarheid en vindt zijn voorzetting in - wat hij noemt - het aardse Jeruzalem, dat met zijn kinderen in slavernij is. Het tweede verbond leidt tot de vrijheid van het zoonschap en wordt getypeerd door het hemelse Jeruzalem, ‘dat vrij is, hetwelk is ons aller moeder’ (Gal. 4:24-26). Het is de hoop van Abraham en zijn geestelijk nageslacht die door de apostel heel concreet wordt voorgesteld met de woorden: “Maar gij zijt gekomen tot de berg Sion, en de stad van de levende God, tot het hemelse Jeruzalem, en de vele duizenden der engelen; Tot de algemene vergadering en de Gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God, de Rechter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen” (Hebr. 12:22, 23).

Eerste en laatste geloofsgetuige

Tot slot is het interessant om te wijzen op de eerste en laatste geloofsgetuige van Hebreëen 11. De eerste is Abel en de laatste is de Heere Jezus, als zijnde de Leidsman en Voleinder des geloofs1.

Beiden komen we tegen in het vers dat aansluit op de beschrijving van het hemelse Jeruzalem met de duizenden engelen, de gemeente der eerstgeborenen en “de Middelaar van het nieuwe testament (nieuwe verbond), Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan van Abel”.

Het bloed van de Heere Jezus spreekt van betere dingen dan dat van Abel. Jezus’ bloed is de basis van het nieuwe verbond, zoals de Heere Zelf aanduidde met de woorden “Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament (verbond) in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt” (Luk. 22:20).

Maar ook al spreekt Jezus’ bloed van betere dingen, Abels offer is weer beter dan dat van Kaïn (Hebr. 11:4). En daarmee komen we terug bij de essentie van het geloof. Want het was door het geloof (een uitdrukking die we maar liefst 21 keer in hfdst. 11 tegenkomen) dat Abel een beter offer bracht dan Kaïn. Dat betekent dat beiden door Gods Woord geïnstrueerd moeten zijn geweest (vgl. Rom. 10:17), maar dat Abel handelde in

geloof en Kaïn niet.

Kaïn was geen atheïst. Integendeel hij was een religieus mens. Hij bracht ook een offer. Eigenlijk was zijn offer veel esthetischer. Wij zien immers niet graag bloed. Bloed vertegenwoordigt het leven. Op het moment dat bloed zichtbaar wordt, worden we ons ervan bewust dat het leven wegstroomt en de dood zijn intrede doet. En toch, hoe dramatisch ook, de dood gaat volgens de Bijbel altijd aan het leven vooraf. Pas als de graankorrel valt in de aarde en sterft, brengt zij vrucht voort (Joh. 12:24). Daarom is de kernwaarheid van het Evangelie: “zonder bloedstorting geschiedt er geen vergeving” (Hebr. 9:22).

Dat Evangelie is een ergernis voor de Jood en een dwaasheid voor de Griek (denk aan Kaïn), maar voor hen die geroepen zijn, is het de kracht Gods en de wijsheid Gods (denk aan Abel) (1 Kor. 1:24). Na de zondeval lezen we in Genesis 3:7: “Toen werden hun beider ogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren ...”. De mens begreep dat hij in zijn zondige staat, zelfs na bedekking met vijgenbladeren, niet voor God kon verschijnen. Vanuit deze context kunnen we ook begrijpen waarom er in Hebreëen 11:6 staat: “die tot God komt, moet geloven, dat Hij is”. De NBG vertaalt hier: “wie tot God komt, moet geloven dat Hij bestaat”. Maar dat is niet de essentie. Adam, Eva en Kaïn twijfelden niet aan het bestaan van God, maar gingen voorbij aan het feit dat Hij is, dat wil zeggen dat Hij de Alomtegenwoordige is. Hebreëen 4:13 zegt: “En er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt (!) en geopend voor de ogen van Hem, met Wie wij te doen hebben”.

Ondanks vijgenbladeren, bleven Adam en Eva naakt voor het aangezicht van God en zij verborgen zich voor hem. Totdat de Heere Zelf een dier slacht en met de vellen de mens bekleedt. Een prachtig evangelie dat Abel door het geloof verstond. Want hoewel zijn leven, in overeenstemming met de betekenis van zijn naam, ‘kortstondig’ was, zegt Hebreëen 11:4 “... hierdoor werd van hem getuigd, dat hij rechtvaardig was, daar God getuigenis gaf aan zijn gaven ...”. Zo werd ook Abels geloof gerekend tot gerechtigheid en is zijn leven en zijn offer een type van de laatste Getuige, de Heere Jezus Christus, Die voor de vreugde, die Hem (als hoop) was gesteld, het kruis heeft verdragen, en schande heeft veracht, is gezeten aan de rechterhand van de troon van God. Ook voor Hem was het geloof een vaste grond der

dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet.

Voetnoot:

1. Eigenlijk is de indeling van de hoofdstukken wat ongelukkig gekozen en zou het hoofdstuk van de geloofsgetuigen moeten eindigen bij hoofdstuk 12:3.